

Casus Wetenschappelijke Integriteit

2023

Het onzorgvuldig te werk gaan bij het verrichten van onderzoek - ongegrond

EUR

1 Onderwerp van de klacht

Verzoeker verwijt Respondent onzorgvuldig te werk te zijn gegaan bij het verrichten van onderzoek met een tweetal analyses, hierbij resultaten en conclusies verkeerd te hebben geïnterpreteerd en ongewenste resultaten heimelijk te hebben verworpen.

2 Omschrijving van de feiten

2.1 Klacht en werkwijze

Op [datum] ontving de secretaris van de CWI een melding van Verzoeker over een mogelijke schending van de wetenschappelijke integriteit met betrekking tot het mogelijk onjuist gebruik van een tweetal analyses in wetenschappelijk onderzoek. Deze melding was vergezeld van [...] bijlagen. De melding betrof specifiek drie onderdelen die volgens Verzoeker niet volgens de geldende richtlijnen waren uitgevoerd. Ter ondersteuning van de CWI is een extern adviseur betrokken.

De CWI heeft gewerkt volgens de [klachtenregeling]. De geldende gedragscode voor de onderzochte onderzoeksperiode was de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit 2018. Op [datum] ontving de CWI een schriftelijke reactie van Respondent op de melding. De CWI heeft onderling overlegd op [datum]. Naar aanleiding van dit overleg zijn aanvullende vragen gesteld aan zowel Verzoeker als Respondent. Deze hebben schriftelijk gereageerd op [datum] en [datum]. Een interview met Respondent vond plaats op [datum]. Twee Getuigen genoemd in de klacht zijn gehoord op [datum]. Een gesprek met Verzoeker vond plaats op [datum]. De laatste vergaderingen van de CWI vond plaats op [datum] en [datum]. Verslagen van de gesprekken zijn voorgelegd aan Verzoeker en Respondent met het verzoek om te reageren op feitelijke onjuistheden en verwerkt in het advies.

Een conceptversie van het advies is voorgelegd aan Verzoeker en Respondent met het verzoek om te reageren op eventuele feitelijke onjuistheden. Reacties zijn toegevoegd als bijlage aan het advies.

3 Bevindingen, overwegingen en conclusies van de CWI

3.1 Regelgeving

De CWI onderzoekt meldingen over (mogelijke) schending van de wetenschappelijke integriteit op basis van de [klachtenregeling], die op deze casus van toepassing is verklaard. De CWI brengt in dit geval advies uit aan de Raad van Bestuur van [instituut]. De melding heeft betrekking op gebeurtenissen en publicaties van na oktober 2018, waardoor een schending van de wetenschappelijke integriteit moet worden gedefinieerd als het handelen of nalaten in strijd met de normen zoals gespecificeerd in de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit 2018.

Een schending van de gedragsnormen leidt niet per definitie tot een schending van wetenschappelijke integriteit. Er kan sprake zijn van onzorgvuldig handelen zonder dat dit resulteert in schending van

Met opmerkingen [Nd1]: analyses

Vereniging Universiteiten van Nederland

Lange Houtstraat 2
Postbus 13739
2501 ES Den Haag

Tel +31 70 302 14 00
E-mail post@unl.nl
Web universiteitenvannederland.nl

KvK 40480226
IBAN NL61 INGB 0001 5964 15
BTW NL007088784B01

Universiteiten van Nederland

wetenschappelijke integriteit. Niet iedere onopzettelijke vergissing of onzorgvuldigheid kan als schending van de wetenschappelijke integriteit worden geduid. De Gedragscode geeft daarom handvatten voor de beoordeling of 'weging' of de kwalificatie 'schending' op haar plaats is. Wegingscriteria zoals omschreven in hoofdstuk 5.2.c omvatten:

- a. de omvang van het niet-naleven;
- b. de mate waarin het niet-naleven opzettelijk heeft plaatsgevonden, of een vorm van grove nalatigheid was, dan wel het gevolg was van slordigheid of onwetendheid;
- c. de mogelijke gevolgen voor de validiteit van het betrokken onderzoek en voor de stand van de wetenschap ter zake;
- d. de mogelijke effecten op het vertrouwen in de wetenschap en tussen wetenschappers;
- e. de overige mogelijke gevolgen voor individuen, de samenleving of de omgeving;
- f. het mogelijke voordeel voor de onderzoeker of andere belanghebbenden;
- g. of het om een wetenschappelijke publicatie gaat dan wel een populairwetenschappelijke uiting, onderwijsmateriaal of advies;
- h. de opvattingen in de discipline(s) over de ernst van het niet-naleven;
- i. de positie en ervaring van de onderzoeker;
- j. de mate waarin de onderzoeker vaker is tekortgeschoten;
- k. of de instelling bij de uitvoering van haar zorgplichten is tekortgeschoten; en
- l. de tijd die verlopen is voordat van binnen of buiten de instelling tegen het niet-naleven actie is ondernomen.

3.2 Normering

In de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit 2018 worden de volgende normen genoemd met betrekking tot deze klacht die hier van toepassing zouden kunnen zijn:

- Onzorgvuldig te werk gaan bij het verrichten van onderzoek;
 - norm 16: wees precies en accuraat bij de uitvoering van het onderzoek.
- Het opzettelijk verkeerd interpreteren van resultaten en conclusies;
 - norm 36: wees expliciet over relevante niet-gerapporteerde data die conform de onderzoeksopzet wel verzameld zijn maar tot andere conclusies dan de wel gerapporteerde zouden kunnen leiden,
 - norm 38: wees expliciet over onzekerheden en contra-indicaties en trek geen ongefundeerde conclusies.
- Het heimelijk verwerpen van ongewenste resultaten;
 - norm 21: verwijder of wijzig geen resultaten zonder expliciete en deugdelijke rechtvaardiging.

Verder kunnen van toepassing zijn

- norm 56: Zorg als begeleider, projectleider, onderzoeksdirecteur of leidinggevende in alle onderzoeksfasen voor een open en inclusieve cultuur, en
- norm 57: Laat als begeleider, projectleider, onderzoeksdirecteur of leidinggevende elk handelen na waardoor de onderzoeker wordt aangezet om een of meer van de normen uit dit hoofdstuk niet na te leven.

Uitgaande van het kwalificatiemodel van hoofdstuk 5 van de Gedragscode vallen norm 16 en 56 niet binnen de categorie van 'duidelijkste schendingen van de wetenschappelijke integriteit', en zal er slechts bij uitzondering aanleiding zijn dit te kwalificeren als een schending.

Universiteiten van Nederland

Norm 36, 38, en 57 vallen wel binnen de categorie waarbij het van de uitkomst van de onder 4.1 genoemde weging afhangt of de kwalificatie 'schending van de wetenschappelijke integriteit' op haar plaats is, dan wel een minder zware kwalificatie.

Schending van norm 21 valt in de zwaarste categorie: vervalsen, het manipuleren van onderzoeksmateriaal, apparatuur of processen om datagegevens of onderzoeksresultaten zonder rechtvaardiging te wijzigen, achter te houden of te verwijderen.

3.3 Onzorgvuldig te werk gaan bij het verrichten van onderzoek

Norm 16: Wees precies en accuraat bij de uitvoering van het onderzoek.

Verzoeker en Respondent verschillen van inzicht over de mate waarin onzorgvuldig te werk is gegaan bij het opstellen van [...]. Verzoeker noemt meerdere onvolkomenheden die erop wijzen dat [...] niet volgens de geldende [...] is uitgevoerd. Respondent erkent dat het [...] onvolkomenheden bevatte, maar heeft dit altijd opgevat en uitgedragen als een nog lopend project.

De CWI is van mening dat het [...] inderdaad veel onvolkomenheden bevat en om die reden nooit voor akkoord had mogen ondertekend. Met de ondertekening van [...] door de eindverantwoordelijken wordt de verwachting gewekt dat de methode zorgvuldig is opgesteld en onderzocht. Dit was op verschillende punten echter niet het geval. De CWI is dan ook van mening dat norm 16 niet nageleefd is door Respondent. Er hadden naar het oordeel van de CWI op basis van [...] dan ook geen studies mogen worden uitgevoerd. Het is de CWI echter ook duidelijk geworden dat meerdere medewerkers van de afdeling op de hoogte waren van het feit dat er nog aanvullingen zouden volgen op [...] en de situatie is dan ook niet alleen de Respondent maar ook andere betrokkenen aan te rekenen. Hoewel verschillende betrokkenen hebben aangegeven ernstig bezwaar te hebben gemaakt tegen [...], komt de stelligheid waarmee dit gedaan zou zijn, niet naar voren in de stukken die ter onderbouwing van deze bezwaren aan de CWI ter beschikking zijn gesteld en is [...] 'gewoon' ondertekend.

3.4 Het opzettelijk verkeerd interpreteren van resultaten en conclusies

Norm 36: Wees expliciet over relevante niet-gerapporteerde data die conform de onderzoeksopzet wel verzameld zijn maar tot andere conclusies dan de wel gerapporteerde zouden kunnen leiden.

Norm 38: Wees expliciet over onzekerheden en contra-indicaties en trek geen ongefundeerde conclusies.

Verzoeker stelt dat Respondent opzettelijk resultaten en conclusies verkeerd heeft geïnterpreteerd. Respondent ontkent dit en geeft aan dat er sprake is van een typefout. De CWI gaat mee in deze uitleg van Respondent. De waarde komt slechts éénmaal voor in het rapport, en lijkt geen rol te hebben gespeeld in de analyses van de studieresultaten.

Verzoeker stelt daarnaast dat de gehanteerde [...] niet [...] zou moeten zijn, maar [...]. Hiermee is opzettelijk [...] gesuggereerd, stelt Verzoeker. Respondent geeft aan dat hij op basis van eerdere resultaten reden had om aan te nemen dat [...].

De CWI is van mening dat er inderdaad sprake is van verkeerd interpreteren van data en het overhaast conclusies hieruit trekken. Dit heeft geleid tot een combinatie van slordigheden tot stand gekomen door tijdsdruk voorafgaande aan het starten van een grote studie. Dat dit is gebeurd met frauduleuze bedoelingen, acht de CWI niet bewezen. De CWI is wel van mening dat normen 36 en 38 niet zijn nageleefd, mede door Respondent gezien zijn rol als eindverantwoordelijke.

Universiteiten van Nederland

3.5 Het heimelijk verwerpen van ongewenste resultaten

Norm 21: Verwijder of wijzig geen resultaten zonder expliciete en deugdelijke rechtvaardiging.

Verzoeker stelt dat [...] valt onder het heimelijk verwerpen van ongewenste resultaten. Respondent geeft aan dat het gebruikelijk is om [...], omdat deze een langere tijd als controles mee moeten lopen bij de testen.

De CWI is van mening dat de handelswijze in deze niet valt onder het heimelijk verwerpen van resultaten zonder expliciete rechtvaardiging. Er was naar mening van de CWI wel sprake van rechtvaardiging voor [...], maar deze is niet deugdelijk gemotiveerd in [...]. De medewerkers die bij [...] betrokken waren, waren allen op de hoogte van het feit dat [...], een niet ongebruikelijke procedure binnen [...]. Het niet vermelden van de juiste werkwijze valt in dit geval niet onder heimelijk verwerpen, maar onvolledige verslaglegging in [...]. Daarmee is naar het oordeel van de CWI sprake van een onzorgvuldigheid, maar geen sprake van het niet-naleven van norm 21 en daarmee dus geen schending van de wetenschappelijke integriteit.

3.6 Overige normen

Norm 56: Zorg als begeleider, projectleider, onderzoeksdirecteur of leidinggevende in alle onderzoeksfases voor een open en inclusieve cultuur.

Norm 57: Laat als begeleider, projectleider, onderzoeksdirecteur of leidinggevende elk handelen na waardoor de onderzoeker wordt aangezet om een of meer van de normen uit dit hoofdstuk niet na te leven.

De CWI stelt vast dat een groot gedeelte van de melding en de reacties van beide partijen gaat over de verstoorde arbeidsverhoudingen binnen de afdeling. Deze verstoorde verhoudingen hebben er, naar mening van de CWI, mede voor gezorgd dat er een situatie kon ontstaan waarbij mensen op de hoogte waren van zaken die fout gingen of anders hadden gemoeten, maar hier niet of onvoldoende bezwaar tegen maakten of daar zelfs in mee gingen. Dit kan naar mening van de CWI worden opgevat als het niet-naleven van norm 56 door Respondent.

Hieraan gekoppeld is de vraag of Respondent op zodanige manier heeft gehandeld dat dit ertoe heeft geleid dat anderen één of meer normen uit de Gedragscode niet hebben nageleefd. Hieronder zou kunnen vallen: het onder druk zetten van [...] om [...] waarbij deze van mening waren dat [...] niet waren gebaseerd op betrouwbare gegevens. Minstens één [...] heeft aangegeven dat hij op een dergelijke wijze onder druk is gezet. De CWI is van mening dat het uitoefenen van druk op medewerkers om [...] een niet-naleving van norm 57 kan betekenen. Echter, op basis van de beschikbare informatie kan de CWI niet met voldoende zekerheid vaststellen dat een dergelijk niet-naleven heeft plaatsgevonden.

3.7 Overige overwegingen van de CWI

De CWI merkt op dat binnen de [...] onderzoekswereld geregeld volgens vaste protocollen wordt gewerkt met [...], maar dat een [...] niet noodzakelijk is voor een onderzoeksbepaling. Een [...] die wordt gebruikt in een [...] hoeft dus niet per definitie een schending van de wetenschappelijke integriteit te zijn.

De CWI heeft niet kunnen vaststellen of voor [studie] is toegezegd dat gebruik werd gemaakt van een [...]. Dat gesteld hebbende, is de CWI van oordeel dat externe partijen die een samenwerking aangaan met [...], mogen verwachten dat [...] aan min of meer dezelfde kwaliteitseisen voldoen als [...]. Het is voor de CWI daarnaast lastig te begrijpen dat het zo lang heeft geduurd om [...], waarbij er wel studies worden uitgevoerd op basis van [...]. De CWI vindt dit een belangrijk punt van aandacht voor de afdeling en adviseert de interne procedures zodanig aan te passen zodat men dit in de toekomst kan voorkomen.

Universiteiten *van* Nederland

De CWI heeft in de procedure van [...] allerlei onvolkomenheden en onzorgvuldigheden geconstateerd, maar heeft niet met zekerheid kunnen vaststellen dat dit gebeurde met onzuivere, frauduleuze bedoelingen van Respondent. De CWI merkt hierbij op dat de klacht vanwege de inhoud maar ook de onderlinge verhoudingen en het ontstane arbeidsconflict lastig te beoordelen was. Er heeft veel discussie plaatsgevonden voor de totstandkoming van dit advies, mede door de complexe, technische materie, het gebrek aan ondersteunend bewijs voor beweringen van beide partijen, en het feit dat partijen elkaar tegenspreken over wat er is gebeurd.

3.8 Weging van het niet-naleven van normen

Naar het oordeel van de CWI heeft Respondent norm 21 niet geschonden. Hoewel sprake is van onvolledige verslaglegging over de bij [...] gemaakte keuzes, lijkt de gevolgde werkwijze niet ongebruikelijk.

Of de kwalificatie 'schending' van toepassing is op het niet-naleven van normen 16, 36, 38, 56 en 57 is afhankelijk van een weging van het handelen van Respondent aan de hand van onder meer de eerder genoemde factoren. Deze weging leidt naar het inzicht van de CWI tot de conclusie dat er sprake is van bedenkelijk gedrag, maar de kwalificatie 'schending wetenschappelijke integriteit' te wordt zwaar geacht, en wel op basis van de volgende criteria:

In het voordeel van Respondent pleiten de volgende omstandigheden:

- De omvang van het niet-naleven is beperkt tot een klein onderzoeksgebied;
- De mogelijke gevolgen voor de validiteit van het onderzoek waar [...] een rol in speelde blijkt gering te zijn;
- Er is een verwaarloosbaar gevolg voor individuen, de samenleving of de omgeving;
- Er zijn naar het oordeel van Verzoeker geen gevolgen voor wetenschappelijke publicaties;
- Er zijn geen eerdere tekortkomingen van de onderzoeker bekend zijn bij de CWI;
- De afdeling heeft betrekkelijk lang gewacht met het ondernemen van actie tegen het niet-naleven.

In het nadeel van Respondent pleiten de volgende omstandigheden:

- Er is door het handelen van Respondent mogelijk sprake van een effect op het vertrouwen tussen wetenschappers onderling;
- Er lijkt enig voordeel behaald voor de Respondent, door het binnenhalen van een externe opdracht;
- De positie en ervaring van de Respondent;

Deze criteria wegende, komt de CWI tot de volgende conclusie.

Hoewel van een [...] voorbeeldgedrag verwacht mag worden en de positie en ervaring van Respondent als [...] tot een andere houding en werkwijze hadden moeten leiden, komt de CWI gezien de beperkte impact en gevolgen van de schending op onder meer wetenschappelijke publicaties, de validiteit van het onderzoek waar [...] zijn gebruikt, en het feit dat er geen of verwaarloosbare gevolgen zijn voor individuen, tot het oordeel dat weliswaar sprake is van bedenkelijk gedrag, maar niet van een schending van de wetenschappelijke integriteit.

Hierbij hecht de CWI veel belang aan de omstandigheid dat Verzoeker zelf heeft aangegeven dat de impact van het handelen van Respondent op bijvoorbeeld wetenschappelijke publicaties nihil is geweest en er geen reden is om deze terug te trekken of nader te onderzoeken. Bij dit oordeel speelt ook mee dat meerdere betrokkenen op de afdeling al langere tijd op de hoogte waren van het handelen van Respondent. In de klacht en het onderzoek is weliswaar gesteld dat zij ernstig bezwaar hebben gemaakt tegen het validatierapport, maar de stelligheid waarmee dit gedaan zou zijn, komt niet naar voren in de ter

onderbouwing aan de CWI ter beschikking gestelde stukken zoals e-mails en het validatierapport is 'gewoon' ondertekend.

Ten aanzien van de criteria die in het nadeel van Respondent pleiten, overweegt de CWI dat uit de in het onderzoek naar voren gekomen feiten blijkt dat sprake was van ernstig verstoorde relaties binnen de afdeling en sprake was van een groot gebrek aan onderling vertrouwen. Daarbij heeft de discussie rond [...] een duidelijke rol heeft gespeeld, maar dit lijkt zeker niet de enige oorzaak van de verstoorde verhoudingen te zijn geweest. De verstoorde verhoudingen en het gebrek aan onderling vertrouwen hebben bovendien reeds geleid tot [...] en dus reeds de nodige gevolgen gehad.

3.9 Conclusie van de CWI

De CWI concludeert op basis van het bovenstaande, dat er sprake is van het onvoldoende naleven van normen en principes zoals geformuleerd in de Gedragscode. De CWI adviseert de Raad van Bestuur echter om de klacht ongegrond te verklaren in die zin dat de kwalificatie schending van de wetenschappelijke integriteit door Respondent te zwaar wordt geacht. De CWI adviseert de geconstateerde niet-naleving van de normen 36, 38 en 57 van de Gedragscode door Respondent wel te kwalificeren als bedenkelijk gedrag. De niet-naleving is echter tot stand gekomen in de samenwerking en dynamiek tussen degenen die bij het onderzoek zijn betrokken en daarom niet alleen de Respondent aan te rekenen, zelfs [...]. Gezien het feit dat Respondent inmiddels [...], adviseert de CWI om de casus richting Respondent hiermee als afgerond te beschouwen, te meer daar Respondent vrijwillig heeft meegewerkt aan het onderzoek van de CWI.

Het is de CWI duidelijk geworden dat sprake is geweest van een ernstig verstoorde verhouding tussen Respondent en andere betrokkenen, hetgeen het beoordelen van ieders aandeel in deze bemoeilijkt. De CWI wil de Raad van Bestuur daarom adviseren de afdeling op de noodzaak te wijzen van het creëren van een open, veilige werkcultuur waarbij mensen elkaar aanspreken op hun gedrag en werkwijze. Leidinggevend zijn primair verantwoordelijk zijn voor het creëren van deze cultuur. Bij een dergelijke cultuur hoort dat medewerkers, hoe junior ook, erop worden gewezen dat zij het recht en zelfs de verantwoordelijkheid hebben om bij oneigenlijke verzoeken of onderzoekspraktijken van wie dan ook dit aanhangig te maken. Dit kan bij de leidinggevende van de betrokken persoon of een vertrouwenspersoon. Medewerkers moeten zich er van bewust zijn dat zij nooit hun medewerking mogen verlenen aan in hun ogen ondeugdelijk onderzoek.

Ten slotte wil de CWI de Raad van Bestuur meegeven dat het positief is dat Verzoeker en een aantal andere betrokkenen de bereidheid hebben getoond om terug te kijken en door middel van een CWI te bezien wat er mogelijk fout is gegaan en wat daarvan valt te leren. Een dergelijke houding en cultuur wenst de CWI het gehele [instituut] toe.

4 Aanvankelijk oordeel Raad van Bestuur d.d. 26 juni 2023

Het advies van de CWI wordt door de RvB overgenomen.

5 Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI)

Deze casus is niet voorgelegd aan het LOWI.

6 Definitief oordeel Raad van Bestuur d.d. 24 juli 2023

Het aanvankelijk oordeel van de RvB is op 24 juli 2023 omgezet in een definitief oordeel.